

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 348/2018-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. septembra 2018 predbežne prerokoval sťažnosť advokátskej kancelárie PAICEK LEGAL s. r. o., Panská 17, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Martin Paiček, pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Bratislava I č. k. 30 Cb 31/2013-285 z 2. mája 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť advokátskej kancelárie PAICEK LEGAL s. r. o. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 26. júla 2018 mailom a 30. júla 2018 poštou sa advokátska kancelária PAICEK LEGAL s. r. o., Panská 17, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Martin Paiček (ďalej len

„sťažovateľ“), domáhala vydania nálezu, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 30 Cb 31/2013-285 z 2. mája 2018 a ktorým by napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplýva, že napadnuté uznesenie bolo vydané v konaní začatom na základe žaloby [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa“), z 28. augusta 2012, ktorou sa proti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], domáhala poskytnutia primeraného zadosťučinenia v sume 4 000 000 Kč s príslušenstvom a vydania bezdôvodného obohatenia, a okresný súd ním sťažovateľovi ako právnomu zástupcovi žalobkyne uložil poriadkovú pokutu v sume 400 € podľa § 102 ods. 1 písm. b) v spojení s § 102 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) z dôvodu neospravedlnenej neúčasti na pojednávaní nariadenom na 24. apríl 2018 o 9.20 h, ktorá sťažila postup okresného súdu v konaní; predvolanie na toto pojednávanie bolo sťažovateľovi doručené 8. novembra 2017.

3. Sťažovateľ v sťažnosti vyslovuje presvedčenie, že postup okresného súdu v konaní žiadnym spôsobom nesťažil, pretože 23. apríla 2018 (20.39 h) mu mailovou správou zaslal ospravedlnenie svojej neúčasti na nariadenom pojednávaní spolu s návrhom na jeho odročenie, v ktorom uviedol, že žalobkyňa so substitučným zastúpením iným advokátom alebo advokátskym koncipientom na pojednávaní nesúhlasí, ako aj s potvrdením o dočasnej pracovnej neschopnosti a potvrdením o diagnóze a zdravotnom stave pacienta z 23. apríla 2018. Na uvedené ospravedlnenie reagovala asistentka zákonnej sudkyne. Sťažovateľovi oznámila, že okresný súd jeho žiadosť neakceptuje, keďže neuviedol, *„prečo ho nemôže zastúpiť na pojednávaní koncipient, tak ako to bolo na pojednávaní dňa 07. 11. 2017, ktorého sa zúčastnil osobne aj žalobca a prítomnosť koncipienta počas celého priebehu pojednávania nenamietal“*. Následne 26. mája 2018 bolo sťažovateľovi doručené napadnuté uznesenie okresného súdu, ktoré však považuje za nezákonné. Sťažovateľ s poukazom na zákonnú úpravu dôvodov na odročenie pojednávania (§ 183 CSP) vyslovuje názor, že *„pre ospravedlnenie svojej neúčasti z dôvodov choroby, ktorá nastala krátko pred*

pojednávaniu, ako aj nevyhnutnosť odročenia pojednávania z tohto dôvodu, považuje súhlas alebo nesúhlas klienta so substitučným zastúpením za irelevantný, nakoľko zastúpenie nebolo možné uskutočniť vzhľadom na krátkosť času, pričom to ani od sťažovateľa nebolo možné spravodlivo žiadať... Konajúci súd však nad rámec zákona vyžadoval substitučné zastúpenie sťažovateľa.“. V tejto súvislosti uvádza, že „zastúpenie sťažovateľa substitútom na pojednávaní, vytyčenom na deň 24. 04. 2018, nebolo objektívne možné žiadať (okrem krátkosti času), pretože v deň, na ktorý bolo pojednávanie vytyčené už advokátsky koncipient [REDAKOVANÉ] u sťažovateľa nepracoval. Jeho pracovný pomer u sťažovateľa skončil dňa 31. 03. 2018... Ďalší koncipient, ktorý bol v čase vytyčeného termínu pojednávania v pracovnom pomere u sťažovateľa, t. j. v deň 24. 04. 2018, si čerpal dovolenku pred plánovaným ukončením pracovného pomeru u sťažovateľa ku dňu 30. 04. 2018... Žalobca mal vedomosť o tom, že [REDAKOVANÉ] ktorý poznal predmet sporu a ktorý sa už zúčastnil pojednávania dňa 07. 11. 2017, u sťažovateľa skončil pracovný pomer a so zastúpením iným advokátom ani advokátskym koncipientom nesúhlasil.“. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ namieta, že absencia zrozumiteľného odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu a postup okresného súdu, ktorým znemožnil preskúmanie napadnutého uznesenia „prostriedkom procesnej nápravy (vo forme sťažnosti)“ v systéme všeobecného súdnictva, sú dôvodmi zakladajúcimi porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

II.

4. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd (každý) návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

5. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

6. V súvislosti s tým ústavný súd opakovane judikuje, že pri uplatňovaní tejto právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody

(m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

7. Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu o uložení poriadkovej pokuty podľa § 102 ods. 1 písm. b) CSP (bod 2).

8. Podľa § 102 ods. 1 písm. b) CSP tomu kto sa nedostaví na súd, hoci naň bol riadne a včas predvolaný a svoju neprítomnosť neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami súd môže uložiť poriadkovú pokutu.

9. Podľa § 183 ods. 1 CSP pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov. Pojednávanie môže byť na návrh strany odročené len vtedy, ak sa strana alebo jej zástupca z dôležitých dôvodov nemôže dostaviť na pojednávanie a zároveň od nich nemožno spravodlivo žiadať, aby sa na pojednávaní nechali zastúpiť.

10. Podľa § 183 ods. 2 prvej vety CSP od advokáta možno okrem dôvodov, ktoré nastali krátko pred pojednávaním a okrem prípadu, ak advokát súdu preukáže, že strana, ktorú zastupuje, odôvodnene trvá na osobnom zastúpení týmto advokátom, vždy spravodlivo žiadať, aby sa dal zastúpiť iným advokátom.

11. Podľa § 183 ods. 4 CSP ak súd zistí, že stranou uvedený dôvod na odročenie pojednávania nie je dôležitý, bezodkladne o tom upovedomí stranu, ktorá odročenie navrhla. Strana, ktorá navrhuje odročenie pojednávania, je povinná uviesť telefónne číslo alebo elektronickú adresu, na ktorú ju možno upovedomiť o rozhodnutí súdu o jej návrhu na odročenie pojednávania.

12. Zmyslom a účelom sankčného opatrenia v podobe poriadkovej pokuty je vytvorenie účinného mechanizmu slúžiaceho k vynúteniu a upevneniu autority súdu, ktorého úlohou je zabezpečiť dôstojný a nerušený priebeh pojednávania vedúci k rýchlej a účinnej ochrane práv. Takýto výklad akcentuje aj základné princípy Civilného sporového poriadku, konkrétne čl. 10 CSP, ktorý organizáciu priebehu konania zveruje do rúk súdu

(„Strany sporu postupujú v konaní v súlade so zákonom a podľa pokynov súdu“; „Súd dohliada na riadny priebeh konania, určuje lehoty a ukladá potrebné opatrenia.“), ako aj čl. 17 CSP, ktorý zaväzuje súdy k urýchlenosti a hospodárnosti konania („Súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.“). Z ústavného hľadiska musí byť poriadková pokuta uložená v súlade so zákonom, spočívať na relevantných a dostatočných dôvodoch a pri jej uložení sa musí súčasne zachovať primerane vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami (vrátane výšky pokuty) a sledovaným cieľom. Keďže nová právna úprava inštitútu poriadkovej pokuty podľa Civilného sporového poriadku nepripúšťa proti rozhodnutiu o jej uložení možnosť odvolania, v súlade s princípom primeranosti treba poriadkovú pokutu vnímať ako krajný prostriedok, ktorého využitie je prípustné až potom, čo miernejšie opatrenia umožňujúce dosiahnutie sledovaného cieľa zlyhali. (m. m. III. ÚS 67/2018).

13. Pokiaľ ide o charakter poriadkovej pokuty, také rozhodnutie je procesnou sankciou, ktorou je možné vynútiť si splnenie tých procesných povinností, ktoré napriek tomu, že došlo k ich účinnému uloženiu, splnené neboli. Základným predpokladom na vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že konaním alebo opomenutím dôjde k sťaženiu postupu konania, t. j. nesplnením takej povinnosti dôjde k predĺženiu súdneho konania. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje, alebo ak by priebeh konania iným spôsobom sťažovali, predlžovali či dokonca marili. Súčasne je rozhodnutie súdu o poriadkovom opatrení svojou povahou procesným rozhodnutím s procesnoprávnymi dôsledkami len pre určité štádium civilného sporového konania; nestáva sa samo osebe predmetom konania, a nejde tak o rozhodnutie vo veci samej, ktoré by do práv a povinností strán sporu zasahovalo konečným spôsobom. Pokiaľ ide o výšku poriadkovej pokuty, tú určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, čo znamená, že pri stanovení sumy každej pokuty disponuje súd voľnou úvahou. Miera voľnej úvahy súdu však nie je absolútna, ale je obmedzená maximálnou možnou hranicou 500 €. Pôjde teda zväčša o pokuty v zanedbateľnej alebo bagateľnej výške.

Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preto prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom (m. m. *I. ÚS 389/2017, III. ÚS 152/2017*).

14. Takéto vybočenie, resp. zjavnú neodôvodnenosť napadnutého uznesenia okresného súdu však ústavný súd v prípade sťažovateľa nezistil. Posúdenie opodstatnenosti dôležitosti dôvodu odročenia pojednávania v každom konkrétnom prípade patrí výlučne do právomoci konajúceho súdu. Z prednesených argumentov sťažovateľa (bod 3) nevyplýva nič, čo by posunulo prerokovávanú vec do ústavnoprávnej roviny. V kontexte okolností daného prípadu sa ústavný súd nedomnieva, že by bol postup okresného súdu excesný, odporujúci princípu primeranosti.

15. „Popri dôležitom dôvode na odročenie termínu pojednávania na návrhy strany, resp. jej zástupcu sporu musí byť kumulatívne splnený aj predpoklad, že od strany, resp. jej zástupcu nemožno spravodlivo žiadať, aby sa na pojednávaní nechali zastúpiť (§ 183 ods. 1 CSP). Tento druhý zákonný predpoklad spresňuje § 183 ods. 2 CSP, pokiaľ je zástupcom strany, ktorá žiada o odročenie pojednávania, advokát, a dôvod na odročenie pojednávania existuje na jeho strane. Zákon vytvára konštrukciu, že ak je strana zastúpená advokátom a tento požiada o odročenie termínu pojednávania z dôvodu existencie prekážky na jeho strane, vždy od neho možno spravodlivo žiadať, aby sa dal zastúpiť iným advokátom. Z uvedeného pravidla existujú dve výnimky: a) existencia dôvodov, ktoré nastali krátko pred pojednávaním, b) advokát súdu preukáže, že strana odôvodnene trvá na zastúpení týmto advokátom“ (Števček, M.; Ficová, S.; Baricová, J.; Mesiarkinová, S.; Bajánková, J.; Tomašovič, M.; a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 684).

16. Ak súd skúma, či účastník (jeho právny zástupca) žiada o odročenie pojednávania z dôležitého dôvodu, môže vychádzať len zo skutočností, ktoré sú mu známe v čase jeho rozhodovania o tejto žiadosti. Žiadosť o odročenie pojednávania je podložená „dôležitým dôvodom“ vtedy, ak právny zástupca účastníka tvrdí také skutočnosti, ktoré sú vzhľadom

na svoju povahu spôsobilé jeho neúčast' na pojednávaní súdu ospravedlniť (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 136/2010 z 31. januára 2012).

17. Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia zdôraznil, že v danej veci prihliada „na zásadu rýchlosti a hospodárnosti konania, nakoľko právny zástupca žalobcu podal vo veci sťažnosť na prieťahy a plynulosť postupu súdu v danej veci sleduje predsedníčka súdu“. K priebehu konania uviedol, že „pojednávanie vytýčené vo veci na deň 19. 09. 2017 bolo odročené na žiadosť právneho zástupcu žalobcu z dôvodu jeho práceneschopnosti. Na pojednávaní dňa 07. 11. 2017 zastupoval žalobcu advokátsky koncipient jeho právneho zástupcu [REDAKOVANÉ], pričom nesúhlas so substitučným právnym zastúpením na pojednávaní žalobca nevyjadril. V prípade návrhu právneho zástupcu žalobcu na odročenie pojednávania vytýčeného na deň 24. 04. 2018 nebolo možné tento návrh akceptovať, nakoľko právny zástupca žalobcu neuviedol žiadny konkrétny dôvod nesúhlasu žalobcu s jeho substitučným zastúpením na pojednávaní, a to najmä s poukazom na skutočnosť, že na pojednávaní dňa 07. 11. 2017 bol žalobca substitučne zastúpený advokátskym koncipientom [REDAKOVANÉ]“.

18. Ústavný súd nesúhlasí s názorom sťažovateľa, že okresný súd „nad rámec zákona vyžadoval substitučné zastúpenie sťažovateľa“, keďže je evidentné, že sťažovateľ okresnému súdu neoznámil rovnaké skutočnosti ako v sťažnosti predloženej ústavnému súdu, t. j. tie, ktoré sa týkali nemožnosti jeho advokátskych koncipientov zúčastniť sa nariadeného pojednávania, a teda okresnému súdu nepreukázal, že žalobkyňa odôvodnene trvá na právnom zastúpení sťažovateľom. Závery okresného súdu preto ústavný súd nepovažuje za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom okresného súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010).

19. Súhlasiť nemožno ani s názorom sťažovateľa, že postupom okresného súdu, ktorým znemožnil preskúmanie napadnutého uznesenia „prostriedkom procesnej nápravy (vo forme sťažnosti)“ v systéme všeobecného súdnictva, došlo k porušeniu jeho základného

práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Súčasná právna úprava vylučujúca prieskum rozhodnutí sankčného charakteru v inštančnom postupe je primeraná významu vylučovaného rozhodnutia. Civilné sporové konanie nemusí byť nevyhnutne dvojinštančné; požiadavkám spravodlivého procesu vyhovuje aj konanie vykonané pred súdom iba v jedinej inštancii (napr. § 386 CSP). Ústavný súd k tomuto uvádza, že z ústavnoprávneho hľadiska súdne konanie nie je povinne dvojinštančné s výnimkou vecí trestných, u ktorých táto požiadavka vyplýva z čl. 2 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Jednoinštančné súdnictvo, najmä potom vo veciach objektívne bagatelného významu, teda nijako nevybočuje z ústavných medzí (m. m. III. ÚS 152/2017).

20. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že niet takej príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením okresného súdu a základným právom sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorá by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne umožňovala dospieť ústavnému súdu k záveru o jeho porušení, preto sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

21. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. septembra 2018